

Adroddiad i'r: Cabinet

Dyddiad y Cyfarfod: 16 Chwefror 2016

Aelod / Swyddog Arweiniol: Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Prif Swyddog Cyllid

Awdur yr Adroddiad: Steve Gadd, Prif Gyfrifydd

Teitl: Adroddiad Cyllid

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2015/16. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol bresennol y cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2015/16 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer y gyllideb.

Bod yr aelodau'n cymeradwyo dyraniad o £4.8m wrth gefn i gefnogi cynlluniau Glasdir ac Ysgol Carreg Emlyn o fewn y Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif, i'w ariannu o ryddhau'r cyllidebau refeniw o fewn y Rhaglen Moderneiddio Ysgolion gyffredinol.

Bod yr Aelodau'n cymeradwyo dileu dyledion sy'n ddyledus gan y Scala Prestatyn Company Limited sy'n dod i gyfanswm o £140k.

Bod yr Aelodau'n cymeradwyo dyraniad o £1.5m o'r adolygiad o ddarpariaethau'r fantolen a'r argyfyngau yn y flwyddyn i'r Cynllun Cyfalaf.

4. Manylion yr Adroddiad

Mae'r adroddiad yn crynhoi cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2015/16 yn **Atodiad 1**. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £185 miliwn (£188 miliwn yn 14/15). Rhagwelwyd y bydd tanwariant o £0.418 miliwn ar wasanaethau a chyllidebau corfforaethol (£0.460 miliwn o danwariant ar ddiwedd mis Rhagfyr). Mae manylion pellach ynglŷn â'r rhesymau dros yr amrywiaethau a'r risgiau a thybiaethau sy'n sail iddynt wedi'u hamlinellu isod.

Cytunwyd ar arbedion o £7.3m fel rhan o'r gyllideb ac mae crynodeb o'r arbedion yn Atodiad 2. Mae £6.647m (91%) o'r arbedion eisoes wedi'u cyflawni. Fel y gwelir rhagwelir y bydd y rhan fwyaf o'r 9% o arbedion hyn yn weddill yn cael eu cyflawni erbyn 2016/17 fan bellaf.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae manylion gwasanaethau sylweddol ar gael yn y paragraffau isod.

Gwasanaethau Plant - Disgwylir y bydd y gwasanaeth yn gorwario o £308k (£241k o orwariant fis diwethaf). Fel y nodwyd y mis diwethaf mae bob amser y posibilrwydd o newidiadau i leoliadau costau uchel y gall gael effaith niweidiol ar yr alldro a ragwelir yn y gwasanaeth hwn. Mae'r symudiad ers y mis diwethaf yn ymwneud â nifer o leoliadau maethu preswyl ac annibynnol newydd. Parheir i obeithio y gall y gwasanaeth leihau'r gorwariant amcanol cyfredol cyn diwedd y flwyddyn ariannol, fel arall bydd y pwysau'n cael ei ariannu trwy Gronfa Wrth Gefn Lleoliadau Arbenigol.

Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd – Rhagamcanir y bydd y gwasanaeth yn tanwario o £89k (£61k fis diwethaf) oherwydd gweithrediad cynnar arbedion y gyllideb a gytunwyd. Mae'r symudiad ers y mis diwethaf yn ymwneud â swyddi gwag pellach a chynnydd mewn incwm a ragwelir.

Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol - Mae nifer o risgiau a materion yn dal i fodoli o fewn y gwasanaeth yn 2015/16 a thu hwnt o ran Parcio, Cludiant Ysgol, ac Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru. Fel yr adroddwyd yn fanwl mewn adroddiadau blaenorol, mae camau rheoli wedi cael eu nodi i helpu i liniaru'r risgiau penodol hyn ac mae'r effeithiau hefyd wedi cael eu gwrthbwysu gan nifer o danwario mewn mannau eraill o fewn y gwasanaeth. Felly rhagamcanir ar hyn o bryd y bydd y gwasanaeth yn gorwario £75k (£112k o orwariant wedi'i adrodd fis diwethaf). Mae'r symudiad yn ymwneud â rheolaeth ofalus pellach o wariant dewisol ar draws y gwasanaeth. Hyd yn hyn, mae gwariant ar weithgarwch cynnal a chadw y gaeaf wedi bod yn llawer is nag mewn blynyddoedd blaenorol, ac os bydd hyn yn parhau, bydd hefyd yn cyfrannu at ariannu'r pwysau a amlygwyd uchod. Mae effaith y tywydd garw gwlyb ar ddiwedd mis Rhagfyr wedi gadael y Cyngor gydag ôl-groniad o waith cynnal a chadw sy'n ofynnol ar y rhwydwaith ffyrdd. Mae asesiad llawn o'r gofyniad yn dal i gael ei gwblhau ond mae'n debygol o fod yn fwy na £250k. Mae cyllid yn cael ei geisio oddi wrth Llywodraeth Cymru, fodd bynnag, bydd y gwaith yn cael ei ariannu gan y Gronfa Tywydd Garw hyd yn oed os nad oes cyllid allanol ar gael.

Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Gwasanaethau Democrataidd - Rhagamcenir y bydd y gwasanaeth yn awr yn gorwario £67k (sefyllfa mantoli'r

mis diwethaf). Mae'r rhan fwyaf o'r symudiad hwn yn ymwneud â chostau ymadael staff sy'n ffurfio rhan o ailstrwythuro a fydd yn helpu'r gwasanaeth i foderneiddio a dod yn fwy gwydn yn y blynyddoedd i ddod.

Cyllid, Asedau a Thai - Rhagamcenir y bydd y gwasanaeth yn awr yn tanwario o £24k sy'n ymwneud â swyddi gwag staff.

Gwella Busnes a Moderneiddio – Rhagamcanir y bydd y gwasanaeth yn awr yn tanwario o £126k (£86k o danwariant y mis diwethaf) yn bennaf oherwydd arbedion swyddi gwag mewn perthynas â chyflawni effeithlonrwydd yn fuan a gytunwyd fel rhan o arbedion Cam 4 yn 2016/17. Mae'r symudiad yn bennaf oherwydd oedi o ran darparu adnodd staffio ychwanegol ar gyfer Cynllunio Strategol a Gwybodaeth Gorfforaethol.

Gwella Ysgolion a Chynhwysiant – Rhagwelir y bydd y gwasanaeth yn tanwario o £114k (£116k o danwariant wedi'i adrodd fis diwethaf). Mae £33k o'r tanwariant yn deillio o gyflawni effeithlonrwydd Gwasanaeth Llyfrgell Ysgolion yn gynnar, mae'r £81k sy'n weddill yn deillio o arbedion swyddi gwag dros dro cyn uno'r gwasanaeth gyda'r Gwasanaethau Plant. Gobeithir y gellir defnyddio'r tanwariant yn y dyfodol i gynorthwyo i ariannu gofynion ychwanegol y gwasanaeth o ganlyniad i Fil Drafft Tribiwnlys Addysg ac Anghenion Dysgu Ychwanegol sy'n nodi cynigion ar gyfer system ddeddfwriaethol newydd i gefnogi plant a phobl ifanc, 0-25 oed, sydd ag anghenion dysgu ychwanegol.

Ysgolion – Y rhagamcan diweddaraf ar gyfer balansau ysgolion yw £1.426m, sy'n ostyngiad o £2.112m ar falansau a ddygwyd ymlaen o 2014/15 (£3.538m). Mae adroddiadau monitro wedi'u cyflwyno i'r adran gyllid yn nodi'r risgiau a'r tybiaethau sydd wedi hysbysu'r rhagamcanion a chrynodebau'r cynlluniau sydd ar waith i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn a/neu ddelio â diffygion ariannol a ragwelir. Rhagwelir y bydd y gyllideb heb ei dirprwyo yn gorwario o £69k oherwydd costau ychwanegol sy'n gysylltiedig ag ehangu Band Eang mewn Ysgolion. Gobeithir y bydd y gorwariant hwn yn cael ei fantoli yn erbyn gostyngiad mewn costau pensiwn hanesyddol, er ni fydd y ffigyrau hyn yn hysbys tan ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Datblygu Busnes ac Economaidd - Rhagamcenir y bydd y gwasanaeth ar hyn o bryd yn tanwario o £142k (tanwariant o £51k y mis diwethaf). Ym mis Mai cafodd y Tîm Anawsterau Emosiynol ac Ymddygiadol newydd ei hailstrwythuro ei roi ar waith, gyda newid sylweddol mewn cyfeiriad a ffocws newydd ar ymgysylltu â'r gymuned fusnes a oedd yn gofyn am y gwaith o ddatblygu rhaglen newydd o waith ar gyfer y tîm. Mae'r tanwariant yn ganlyniad i oedi mewn gwaith prosiect o fewn y meysydd canlynol:

- Cynllun Twf Canol y Dref
- Cynllun Tyfu Twristiaeth
- Amseriad dyfarniad Grantiau Busnesau Bach
- Canslo Digwyddiad Rhwydweithio Busnes

Nid oes unrhyw ostyngiad yn nifer neu faint o gamau gweithredu a gynigir yn y cynlluniau gwariant a disgwylir i gostau godi yn awr yn ystod y flwyddyn

ariannol nesaf, lle gobeithir bydd y gwasanaeth yn gallu cario cyllid priodol drosodd.

Corfforaethol – Rhagamcanir y bydd tanwariant yn y Cyllidebau Corfforaethol o £374k ar hyn o bryd (tanwariant o £454k y mis diwethaf). Mae'r symudiad ers y mis diwethaf yn ymwneud â dileu'r benthyciad i'r Scala (gweler isod) yn ffurfiol.

Fel y nodwyd y mis diwethaf cafwyd adolygiad o darpariaethau cronfeydd wrth gefn corfforaethol, a chronfeydd wrth gefn parhaus. Mae'r adolygiad hwn wedi nodi £700k fel cyfraniad untro o gronfeydd wrth gefn corfforaethol a £800k o ddarpariaethau a ddelir ar y fantolen y gellir eu rhyddhau rwan. Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd £1.5 miliwn yn cael ei gyfrannu at y Cynllun Cyfalaf fel y nodwyd yn yr adroddiad cyfalaf sydd hefyd ar y rhaglen hon. Mae'r adolygiad o gronfeydd wrth gefn eto i'w gwblhau a bydd yn cael ei adrodd i'r Aelodau cyn diwedd y flwyddyn ariannol.

Fel yr amlygwyd dros y misoedd diwethaf, mae'r risg yn parhau ar gyllidebau corfforaethol ynghylch tebygolrwydd cyfraniadau pellach yn cael eu codi i wasanaethu rhwymedigaethau'r cyngor (ynghyd â'r rhan fwyaf o rai eraill yn y DU) o ran y cyn Gwmni Yswiriant Municipal Mutual. Roedd cynghorau yn gyd-aelodau o'r cwmni ac maent wedi etifeddu rhwymedigaethau ar ôl iddo ddirwyn i ben. Mae'r rhwymedigaethau yn ymwneud â hawliadau hanesyddol. Mae hyn yn dilyn £393k a dalwyd yn 2014/15. Nid oes unrhyw ffigurau wedi cael eu dyfynnu eto i dalu'r ardoll ddiweddaraf ond mae amlygiad mwyaf y cyngor yn £2.225m. Er nad ydym yn disgwyl derbyn hysbysiad ynglŷn â'r rhwymedigaeth ariannol cyn mis Mawrth 2016, mae'n debyg y bydd y ffigur yn debyg i'r hyn a dalwyd yn 2014/15, ac os felly, bydd yn cael ei ariannu o'r gyllideb gorfforaethol.

Mae'r Cyngor wedi cael gwybod gan y cyfreithwyr ansolfedd bod y broses i gael gwared ar The Scala Prestatyn Company Limited oddi ar y Gofrestr Cwmnïau wedi dechrau yn ffurfiol. Fel rhan o hyn mae'r cyfreithwyr wedi ysgrifennu at y Cyngor i roi gwybod i ni 'nad oes gan Scala unrhyw asedau ac nid yw mewn sefyllfa i wneud unrhyw daliadau sy'n ddyledus'. Mae cyfanswm y ddyled sydd gan y cwmni i'r cyngor yn dod i gyfanswm o £140k (£60k mewn mân ddyledion a benthyciad o £80k). Bellach argymhellir bod y ddyledion hyn yn cael eu dileu yn ffurfiol. Darparwyd ar gyfer y mân ddyledion yn llawn ar ddiwedd y flwyddyn y llynedd felly nid fydd hyn yn cael unrhyw effaith ar ganlyniad eleni a bydd dileu'r benthyciad yn cael ei ariannu o'r cronfeydd arian wrth gefn corfforaethol fel y nodwyd uchod.

Risgiau / Tybiaethau Gwasanaethau Eraill - Er y rhagamcanir y bydd gwasanaethau eraill yn adennill arian ar hyn o bryd mae nifer o risgiau a thybiaethau fydd yn cael eu monitro'n agos dros y misoedd nesaf a'u hadrodd i'r Aelodau.

Ar ddechrau 2015/16 roedd cronfeydd arian parod y **Cynllun Corfforaethol** yn £17.413 miliwn. Gan ganiatáu ar gyfer ariannu a gwariant sydd wedi eu rhagamcan yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir y bydd balans y Cynllun Corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn yn £4.231m.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn **Atodiad 3**. Mae'r cynllun cyfalaf cyffredinol a gymeradwywyd yn £47.5miliwn ac mae'r gwariant hyd yma yn £33.4m. Hefyd yn Atodiad 3 mae'r gwariant arfaethedig o £25.2m yn 2015/16 ar y **Cynllun Corfforaethol**. Trafododd y Grŵp Buddsoddi Strategol (SIG) ofynion cyllido prosiect Ysgolion yr 21ain Ganrif Ysgol Gynradd Rhuthun ar 28 Ionawr. Mae SIG wedi gwneud argymhelliad i'r Cabinet fod £4.8m wrth gefn yn cael ei neilltuo i gefnogi Glasdir a chynlluniau Ysgol Carreg Emlyn, a ariennir o ryddhau cyllidebau refeniw o fewn y prosiect. Gellir cadarnhau bod y swm hwn yn fforddiadwy ac yn cynnal cynnydd ar y rhaglen ysgolion yr 21ain Ganrif yn gyffredinol. Yn **Atodiad 4** mae diweddariad ynglŷn â'r prif brosiectau sydd wedi eu cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn rhagdybio y bydd cynnydd mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £170k o'i gymharu â chynnydd yn y gyllideb o £168k. Rhagamcanir y bydd balansau CRT yn £2.021miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Rhagolwg gwariant y Cynllun Cyfalaf Tai yw £5.6m. Bydd unrhyw lithriad yn y cynllun cyfalaf yn cael ei ddwyn ymlaen i'r Cynllun Cyfalaf Tai ar gyfer 2016/17.

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Ionawr, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £187.342m ar gyfradd gyfartalog o 4.98%. Roedd balansau buddsoddi yn £10.0miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.7%.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Aseiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Cynhyrchwyd aseiad o effaith manwl fel rhan o broses gosod y gyllideb a adroddwyd i'r Cyngor ym mis Rhagfyr 2014.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Yn ogystal ag adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi cael ei ystyried gan y Tîm Gweithredol Corfforaethol, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, cyfarfodydd briffio'r Cabinet a briffio'r Cyngor. Cafodd cynigion penodol eu hadolygu gan bwyllgorau archwilio a bu ymarferiad ymgysylltu â'r cyhoedd i ystyried effaith cynigion y gyllideb. Mae'r cyngor wedi ymgynghori â'r partneriaid trwy'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol ar y Cyd a chynhaliwyd trafodaethau penodol gyda'r Heddlu. Fe ddiweddarwyd pob aelod staff ynghylch y broses gosod y gyllideb, ac fe ymgynghorwyd yn llawn â staff a fydd yn cael eu heffeithio, neu fe fydd ymgynghori'n digwydd â nhw, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau AD y Cyngor. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur trwy'r Cyd-Bwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd

nesaf. Mae'r cyllid ychwanegol i gefnogi'r Cynllun Corfforaethol yn fforddiadwy a gellir ei dalu o'r adnoddau presennol o fewn y rhaglen gyffredinol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r cyngor wedi ei wynebu a byddai methu a chyflawni'r strategaeth gyllideb y cytunwyd arni yn rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau nawr ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.